Talousvaliokunta

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n lausunto asiaan E 53/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n uusiutuvan energian direktiivin nojalla annettava komission täytäntöönpanoasetus toimintaohjeista näytön antamiseksi metsäbiomassan kestävyyskriteerien täyttymisestä

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä EU:n uusiutuvan energian direktiivin nojalla annettavasta komission täytäntöönpanoasetuksen toimintaohjeista näytön antamiseksi metsäbiomassan kestävyyskriteerien täyttymisestä:

> Valtioneuvoston selvitys koskee komission antamaa luonnosta täytäntöönpanoasetukseksi, jolla säädettäisiin toimintaohjeet sen osoittamiseksi, että uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2018/2001 (jäljempänä RED2 –direktiivi) säädettyjä metsäbiomassaa koskevia kestävyyskriteereitä noudatetaan. Kriteereitä annetaan sekä maa-, että hankinta-aluetasolla.
>
> Selvityksen mukaan Suomi aikoo vastustaa komission ehdotusta täytäntöönpanoasetukseksi, jollei ehdotusta muuteta ennen komitean äänestystä siten, että sen sisältö noudattaa RED2 –direktiivin 29 (8) artiklassa komissiolle asetetun täytäntöönpanovallan valtuutusta. Selvitys katsoo, että täytäntöönpanoasetus laajentaa ja tiukentaa RED2 kriteereitä enemmän, kuin direktiivin antama mandaatti sallii.

Metsät vaikuttavat Suomen hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseen monin tavoin. Ne tuottavat raaka-aineita, joilla voidaan korvata fossiilista energiaa ja tuotteita, ja toisaalta vastaavat merkittävältä osin Suomen hiilinielujen muodostumisesta[1]. Molemmat roolit ovat merkittäviä hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi ja näiden tavoitteiden välillä voidaan myös nähdä vastakkaisia vaikutuksia[2], jos esimerkiksi merkittävästi lisääntyvät hakkuut vaikuttavat pienentävästi hiilinieluihin. Siksi on ensisijaisen tärkeää, että metsäenergian kestävyys ja ilmastohyödyt taataan riittävällä kriteeristöllä. Komission täytäntöönpanoasetus RED2 direktiivin metsäenergian alkuperää koskeviin kestävyyskriteereihin pyrkii varmistamaan tämän.

Suomen tavoitteena on ollut, että metsäenergian alkuperää koskevien kestävyyskriteerien täyttyminen pystyttäisiin osoittamaan maatasolla hallinnollisen taakan välttämiseksi. Koska metsäenergian kestävyyskriteerit koskevat Suomessa suurta määrää toiminnanharjoittajia (selvityksen mukaan 130:tä), on ymmärrettävää pyrkiä välttämään hankinta-aluekohtaista kestävyyden määrittelyä. Toisaalta Suomesta löytyy myös esimerkillistä tietotaitoa hankintaerien seurantaan ja raportointiin.

Selvityksen mukaan täytäntöönpanoasetuksen ongelmakohdat liittyvät siihen, että kaikkia ehdotettuja kriteereitä ei nykyisen metsälainsäädännön perusteella pystytä täyttämään Suomessa maatasolla, jolloin metsäbioenergian kestävyydestä jouduttaisiin raportoimaan hankinta-aluetasolla. Vaihtoehtoisesti Suomen metsälainsäädäntöä voitaisiin muuttaa niin, että kriteerit toteutuisivat maatasolla.

Ongelmallisiksi nähdään ehdotuksen tietyt kriteerit, jotka koskevat metsän uudistamisvelvoitetta hakkuun jälkeen, haitallisten vaikutusten minimointia maaperän laadun ja biologisen monimuotoisuuden

[1] Esim. VTT:n koordinoima PITKO-jatko hanke: https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/technology/2020/T366.pdf

[2] Soimakallio et al. 2021. On the trade-offs and synergies between forest carbon sequestration and substitution https://link.springer.com/article/10.1007/s11027-021-09942-9

VTT
Vuorimiehentie 3, Espoo
PL 1000, 02044 VTT
Puh. 020 722 111
Faksi 020 722 7000
etunimi.sukunimi@vtt.fi
www.vtt.fi
Y-tunnus 2647375-4

säilyttämisessä sekä metsien pitkän aikavälin tuotantokapasiteetin ylläpitoa ja parantamista, sillä näihin kriteereihin liittyvä säätely ei kaikilta osin sisälly Suomen metsälainsäädäntöön. Metsien käytön vaikutuksista esimerkiksi biologiseen monimuotoisuuteen on käyty tieteellistä keskustelua myös Suomessa[3]. Voikin siis olla syytä tarkastella Suomen metsälainsäädäntöä ja tarvetta sen päivittämiselle näiden vaatimusten suhteen, huomioiden esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen tieteelliset selvitykset aiheesta.

Jos LULUCF-kriteerien osalta jouduttaisiin hankinta-alakohtaiseen laskentaan, hankinta-aluetasolle ehdotettuja LULUCF-kriteereitä pidetään selvityksen mukaan toimijoiden kannalta vaikeina todistaa. Toiminnanharjoittajalta vaaditaan muun muassa hiilinielujen dokumentoituun historiaan pohjautuvien referenssitasojen laskentaa sekä keskimääräisten hiilinielujen ja –varantojen arvioimista hankinta-alueella. Selvityksen mukaan näiden arvioiden tulosten nähdään riippuvan simulointien oletuksista ja mallien ominaisuuksista, mikä heikentäisi sääntelyn yhdenmukaistavaa vaikutusta. Vaikka periaatteeltaan tämän tyyppinen referenssitilaan peilaava arviointi metsäenergian ilmastovaikutuksista on tarpeen[4], VTT yhtyy näkemykseen, että hankinta-aluekohtainen hiilinielujen- ja varastojen arvioiminen on haastavaa yksittäisille toimijoille, ja tuloksiin liittyy huomattavia epävarmuuksia, jotka voivat asettaa toimijoita eriarvoiseen asemaan. VTT:n käsityksen mukaan myös ”hankinta-alueen” määrittely voisi vaikuttaa tulokseen merkittävästi, eikä määritelmää yksiselitteisesti selvennetä täytäntöönpanoasetuksessa.

VTT näkee, että kokonaisuuden kannalta olisi selkeämpää, että metsien hiilinielujen ja -varastojen vahvistamista ja turvaamista koskevan säätelyn kehittäminen tapahtuisi jäsenvaltiotasolla, esimerkiksi LULUCF-säätelyä suoraviivaistamalla (komission taholta on jo selkeitä viitteitä, että nykyistä, jäsenvaltioita koskevaa referenssitasolaskentaa oltaisiin uudistamassa/ selkeyttämässä ensimmäisen raportointiperiodin jälkeen).

Kolmansista maista tuodun biomassan osalta on ymmärrettävää soveltaa tiukempia kriteerejä, jos LULUCF-kriteerit eivät täyty maatasolla. Kuitenkin ehdotettujen LULUCF-kriteerien todentaminen hankinta-alalla voi olla yksittäiselle toimijalle mahdotonta, esim. hankinta-aluekohtaisia tietoja metsän hiilivaraston kehittymisestä ehdotetuilta referenssivuosilta 2000-2009 (tai vastaava) ei välttämättä ole saatavilla. Yksittäisen toimijan kannalta vaatimukset voivatkin siis olla kohtuuttomia. Toisaalta, jos selvää taetta metsäbiomassan kestävästä käytöstä ei ole, ei kyseistä biomassaa tulisi käyttää.

VTT näkee, että selkeä, läpinäkyvä, ja tarpeeksi tiukka ilmasto- sekä monimuotoisuusnäkökohdat takaava LULUCF- ja metsälainsäädäntö ovat Suomen etu, sillä ne auttavat takaamaan tärkeiden teollisuus- ja energiatoimijoidemme ilmastohyväksyttävyyden. Tavoitteena tulisi olla selkeä toimikenttä, jossa säätely rakennettaisiin huolella pitkälle aikavälille.

Tuula Mäkinen
Tutkimusalueen johtaja

Kati Koponen
Erikoistutkija

[3] Esim. https://www.luke.fi/laji-ala-katoa/
[4] Cowie et al. 2021. Applying a science-based systems perspective to dispel misconceptions about climate effects of forest bioenergy https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/gcbb.12844